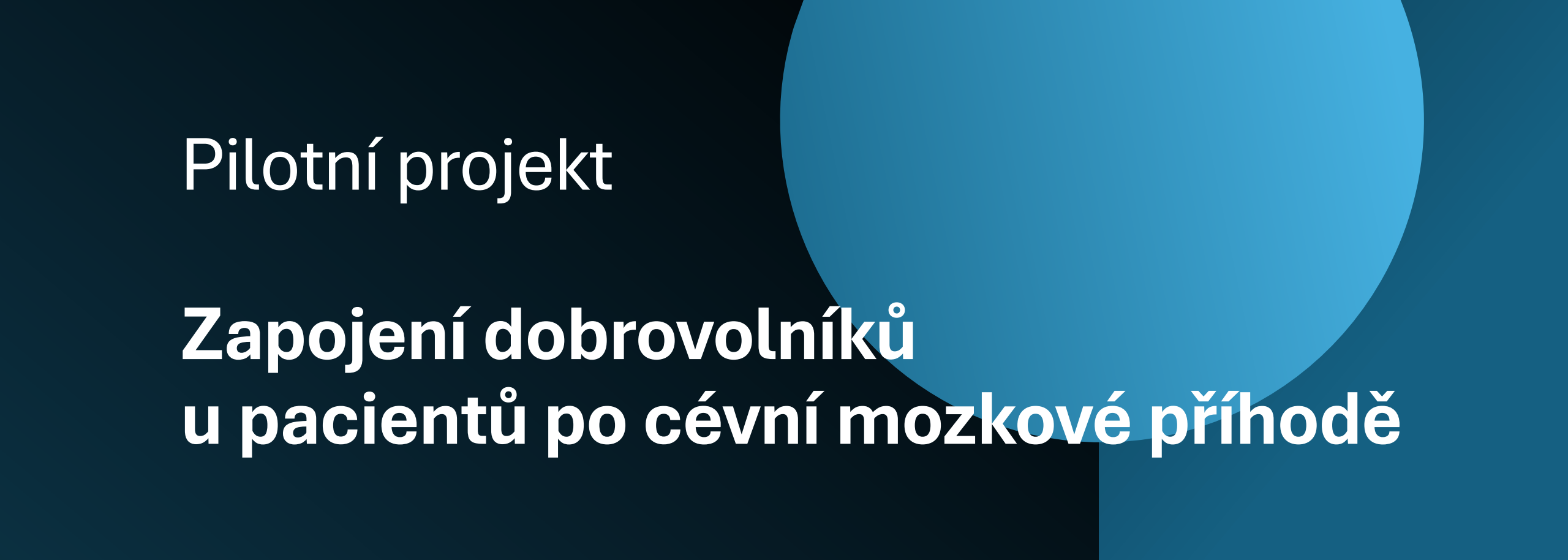

Pilotní projekt

Zapojení dobrovolníků u pacientů po cévní mozkové příhodě

MUDr. Ivana Štverka Kořínková

odborný konzultant pro dobrovolnictví ve zdravotnictví

Konference k dobrovolnictví ve zdravotnictví, 27. 11. 2025

Východisko a cíle pilotního projektu

Východisko:

Evropský projekt MZ (2019 – 2023) zaměřený na roli dobrovolníků v efektivizaci systému nemocniční péče v ČR

Cíle:

1. Otestování podmínek a efektu bezpečného zapojení dobrovolníků do specifické podpory pacientů po cévní mozkové příhodě (CMP):
 - ohraničená skupina pacientů s často se vyskytující závažnou diagnózou
 - možné následky vedou k nesoběstačnosti a k vysokým ekonomickým nákladům
2. Získání podkladů pro tvorbu indikátorů ke sledování měřitelného efektu dobrovolnické činnosti

Kritéria a účastníci projektu

Kritéria pro poskytovatele zdravotních služeb (PZS):

1. **PZS se zřízeným iktovým centrem** – vysoce specializované cerebrovaskulární péče a vysoce specializované péče o pacienty s iktem
2. **Zároveň realizují dobrovolnický program** – interně nebo ve spolupráci s EDO
3. **Mají zaměstnaného koordinátora dobrovolníků**

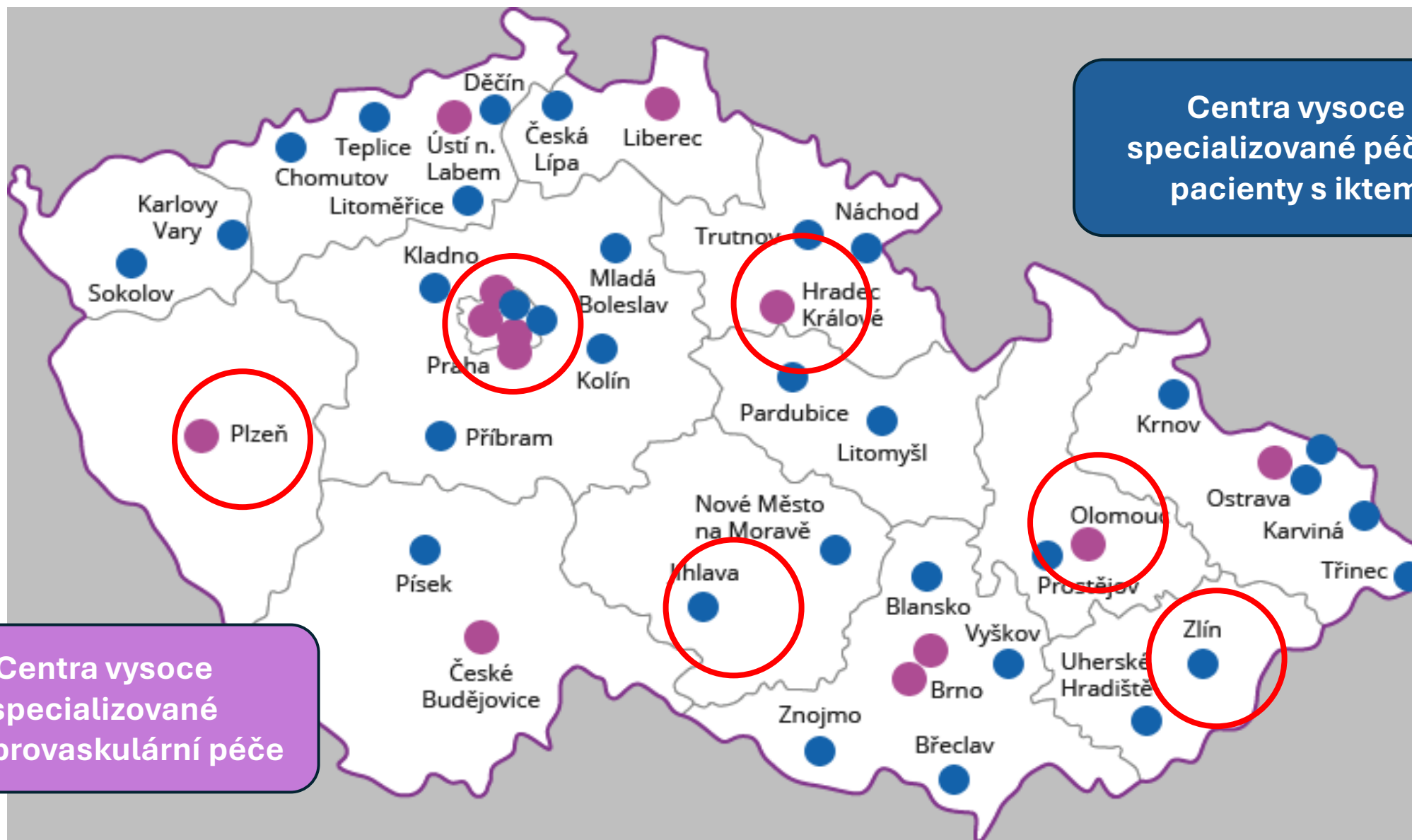
Účastníci:

7 fakultních nemocnic:

- FN Plzeň, FN Motol, Fakultní Thomayerova nemocnice Praha, ÚVN Praha, VFN Praha, FN Hradec Králové, FN Olomouc

2 krajské nemocnice:

- Nemocnice Jihlava, Krajská nemocnice Tomáše Bati ve Zlíně

Centra vysoce
specializované péče o
pacienty s iktem

Centra vysoce
specializované
cerebrovaskulární péče

1. fáze pilotního projektu (1)

Složení pilotní realizační skupiny – cca 20 až 23 osob:

- Koordinátoři dobrovolníků
- Vrchní/staniční sestry neurologických pracovišť + další zdravotníci (logoped, fyzioterapeut / ergoterapeut, edukační sestra...)

Výměna zkušeností a názorů na záměr a realizaci projektu:

- 3 x osobní setkání (FN Plzeň, FN Motol, MZd.)
- 3 x online setkání (leden, červenec, srpen 2025)

Zásadní a významná motivace:

Osobně předané a sdílené zkušenosti se zapojením dobrovolníků u pacientů po CMP od zdravotníků Neurologické kliniky FN Plzeň

1. fáze pilotního projektu (2)

Příprava podkladů pro testování (formuláře):

1. F1 - kritéria pro **výběr vhodných pacientů s CMP**
2. F2 – kritéria pro **výběr vhodných dobrovolníků**
3. F3 – kritéria pro **výběr vhodných typů dobrovolnických činností**
4. **F4 – individuální karta pacienta = záznam aktivit a posunu ve zdravotním stavu pacienta**
5. F5 – dotazník **zpětných vazeb od dobrovolníků**
6. F6 – dotazník **zpětných vazeb od rodinných příslušníků**
7. F7 – dotazník **zpětných vazeb od zdravotníků**

2. fáze pilotního projektu

Příprava vzdělávacích podkladů o CMP pro dobrovolníky (formát ppt):

- a) **Základní informace o CMP** - okolnosti vzniku, symptomatologie, vývoj, základní zásady přístupu k pacientům s CMP (*autoři: vrchní s. neurologie FN Plzeň a kol.*)
- b) **Komunikace s lidmi po CMP pro dobrovolníky** (*autorky: logopedky FN Plzeň a VFN*)
- c) **Přehled dalších možných edukačních zdrojů**

Zmapování místní situace a možností, zejména:

- **Provoz** na neurologických pracovištích (obrat pacientů, délka hospitalizace, prostory...)
- **Trajektorie pacientů** s CMP – další vhodná pracoviště (následná péče, rehabilitace...)
- **Nastavení způsobu organizace a vzájemné komunikace**
- **Personální kapacity zdravotníků** pro specializované vzdělávání dobrovolníků

Úprava F4 – individuální karta pacienta:

- **Výběr standardně/nejčastěji používaných metod a testů hodnotících vývoj zdravotního stavu pacienta po CMP** pro otestování vhodnosti použití při sledování posunu při zapojení dobrovolníků (skóre NIHSS, test Barthelové, MMSE...)

3. fáze pilotního projektu

Praktická realizace = ve všech 9 nemocnicích proběhlo:

- Zjištění zájmu dobrovolníků o tento typ činnosti
- Specializované proškolení dobrovolníků o CMP
- Výběr vhodných pacientů s CMP
- Výběr vhodného typu činnosti dle potřeb pacienta
- **K 1.10. 2025 - kontakty a individuální interakce dobrovolníků s 23 pacienty**
- Každá nemocnice měla jiná specifika a řešila něco víc než ostatní

Nároky na koordinaci a návaznost

Dílčí výstupy (1)

F1 - Výběr pacientů:

- Dg. I63.9, I61.1.-9, komorbidity jsou možné, těžké psychiatrické dg. nejsou vhodné
- **Míra postižení lehká až střední** (je to ale individuální)
- **Lze zajistit** hodnoty skóre **NIHSS, testu soběstačnosti dle Barthelové**

F2 – Výběr dobrovolníků:

- **Věk dobrovolníků nad 18 let** (preferované)
- Proškolení a základní administrativa pro PDZS + **specializované školení o CMP nutné**
- **Vlastnosti a dovednosti:** trpělivost, empatie, komunikativnost, dodržování pravidel, navázání kontaktu a komunikace s pacientem s CMO v potřebné kvalitě

F3 – Výběr a charakter činností – bylo otestováno:

- Procvičování **motoriky, řečová komunikace**, hry na zlepšení **orientace a kognitivních funkcí**
- Podpora **motivace, psychiky a sociální interakce** - včetně zapojení aktivit se psy
- Podpora a **přechod dobrovolníka s pacientem do domácího prostředí – zkušenost je zatím pouze v Plzni**

Dílčí výstupy (2)

F4 – Individuální karty pacientů

- **Aktuálně od 8 pacientů** – nejmladší 43 let, nejstarší 78 let, převážně dg. mozkový infarkt + další komorbidita
- **Skóre NIHSS** – pokud bylo vyplněno, tak max. 8 b. (= mírná až středně závažná CMP)
- **Test soběstačnosti dle Barthelové – u všech pacientů:**
 - velký rozptyl - od 15 b. až po 85 b. (max. 100 b. = plná soběstačnost)
 - u 3 pacientů pozitivní posun – z 35 na 85 během 6 dní, z 25 na 50 během 10 dní, z 30 na 50 během 12 dní
- **MMSE (kognice)** – hodnoty zjišťovány jen u některých pacientů
- **Hodnocení řeči** – jen slovní hodnocení (logoped, sestra)
- **Typy činností s dobrovolníky – většinou kombinace:**
 - Procvičování motoriky – 6 pacientů
 - Procvičování řeči – 7 pacientů
 - Hry na podporu kognitivních funkcí – 3 pacienti
 - Podpora psychiky a sociální interakce – všech 8 pacientů

**Pozorovatelná pozitivní reakce, motivace a zájem o trénink.
Pokles psychiky může nastat po překladi pacienta na jiné pracoviště, bez dobrovolníků.**

Dílčí výstupy (3)

F5 – Zpětné vazby od dobrovolníků:

- **Aktuálně od 9 dobrovolníků**
- Zkušenost s pacienty po CMP je **jednoznačně/spíše pozitivní**
- Specializované **školení hodnoceno velmi pozitivně**, informace dostatečné
- **Nejvíc motivující:**
 - viditelné zlepšování stavu pacienta
 - pozitivní zpětné vazby a podpora od zdravotníků a od koordinátora dobrovolníků
- **Náročné je:**
 - počáteční nejistota z reakce a přijetí pacientem
 - zjištění potenciálního rozsahu následků CMP
 - obavy se ale postupně zmírnily

F6 – Zpětné vazby od rodinných příslušníků:

- Zatím jen **od 2 rodinných příslušníků**
- Zpětná vazba je **významně pozitivní a doporučující**

Dílčí výstupy (4)

F7 – Zpětné vazby od zdravotnického personálu:

- **Aktuálně od 2 lékařů, 8 zdravotních sester, 2 logopedů, 2 fyzioterapeutů, 1 ergoterapeuta a 1 sanitáře**
- Hodnocení celé činnosti je **výrazně pozitivní**, dobrovolníci byli dobře vybraní a zaškolení
- **Zaškolení dobrovolníků je zásadní, musí být dobře aplikovatelné v praxi**
„Práce navíc se ale zdravotníkům vyplatí“
- **Přínos pro pacienty je spatřován:**
 - v aktivizaci, motivaci, v podpoře psychiky
 - **z pohledu všech profesí bylo zaznamenáno i zlepšení v předpokládaných parametrech zdravotního stavu**
- **Osvěta a prevence v oblasti CMP je přínosem** nejen pro dobrovolníky
- Případná **rizika lze minimalizovat** dobrou přípravou
- **Překážka** = velký obrat pacientů a krátká doba hospitalizace

*„Maminka, ke které dobrovolníci chodili, byla velmi spokojená.
Myslím si, že tento projekt nemá chybu.
Je to ideální pro rodiny, které nemůžou navštěvovat pacienty
s tímto onemocněním.
Mojí mamince návštěvy dobrovolníků moc pomohly,
dobrovolníci si s ní povídali o literatuře,
přišla díky tomu na jiné myšlenky
a získala díky nim motivaci k pravidelné rehabilitaci.“*

Co nás v projektu pozitivně překvapilo?

- **Velký zájem stávajících dobrovolníků** - dobrovolníci čekají na impuls a pokyn, že mohou nastoupit
- **Spolupráce / spojení s dalšími zdravotnickými profesemi z daného pracoviště** (ergo, fyzio, logo), s těmi, kteří chtějí a poznají kvalitu a přínos
- **Aktivní zapojení a iniciativa fyzioterapeutů**
- **Motivovaný, někde až nadšený personál**, který je rád, že tam dobrovolníci chodí
- **Že lze rozjet projekt v krátkém čase i ve velké nemocnici**
- **Předpokladem je:**
 - Fungující interní Dobrovolnické centrum (DC)
 - Dobře nastavená spolupráce s externí dobrovolnickou organizací s fungujícím DC v nemocnici

Projekt otevřel cestu a ukázal na srdcaře mezi zdravotníky

Co se ukázalo jako zcela zásadní?

Potvrdilo se nám:

- Základní je **zaškolení a adekvátní informovanost celého týmu**
- Nutná **spolupráce mezi personálem a dobrovolníky**
- **Týmová spolupráce profesí mezi nemocnicemi vzájemně** – jednou za čas se všichni potkat, sdílení + zpětná vazba, spolupráce na vzdělávacích materiálech
- Význam **přenosu informací od dobrovolníků (ze supervize) k personálu**
(„to, že dobrovolníci čekající na impuls k nástupu k pacientovi je pro nás motivační“)

Nečekali jsme a nepředpokládali:

- **Že přílišné nadšení dobrovolníka může přetížit pacienta i dobrovolníka samotného** = je důležité vymezit a dodržovat hranice a čas

Co se aktuálně jeví jako nejproblematictější?

Náročné situace, na které je třeba dobrovolníky upozornit:

- Na možnost kolísajícího psychického stavu pacienta po CMP (paměť...)
- Pozitivní progres se u pacienta nemusí projevit nebo pacient může i „jít dolů“, dobrovolník by si to neměl brát osobně
- „Dojmy“ a závěry o personálu, které D. slyší od pacienta - jak s nimi má dobrovolník nakládat

Nároky na zdravotníky:

- Počáteční nastavení způsobu spolupráce a komunikace mezi koordinátorem dobrovolníků, zdravotníky a dobrovolníky
- Vše, co je spojené s výběrem vhodného pacienta

Investice do přípravy se ale dlouhodobě vyplatí

Finální výstupy z pilotního testování

1. Bude zpracovaná **Metodika** pro přípravu a realizaci zapojení dobrovolníků do aktivit s pacienty po CMP
2. **Edukační materiály o CMP pro dobrovolníky**
3. **Zkušenosti a výstupy z F4 – Individuální karta pacienta budou využity pro návrh indikátorů**, které by mohly posloužit ke sledování a testování detailnějšího efektu směrem k ekonomice a úsporám

Děkuji všem
za dosavadní skvělou
spolupráci

Ivana.StverkaKorinkova@mzd.gov.cz

